

Samenvatting “aanzetten tot haat”

Juridisch kader:

Artikel 20, lid 2 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR) stelt dat het propageren van op nationale afkomst, ras of godsdienst gebaseerde haatgevoelens die aanzetten tot discriminatie, vijandigheid of geweld, bij de wet wordt verboden.

Definitie:

- De termen ‘**haatgevoelens**’ en ‘**vijandigheid**’ verwijzen naar intense en irrationele emoties die gepaard gaan met belediging, vijandschap en walging ten opzichte van de groep die het doelwit is;
- De term ‘**propageren**’ moet worden opgevat als de intentie om haat ten opzichte van een bepaalde groep in het openbaar te promoten; en
- De term ‘**aanzetten**’ verwijst naar het doen van uitspraken over nationale, raciale of religieuze groepen, waardoor leden van deze groepen een onmiddellijk risico lopen op discriminatie, vijandigheid of geweld.

Drempeltest:

Artikel 20 van het IVBPR vereist een hoge drempel omdat beperking van vrijheid van meningsuiting een uitzondering moet blijven. In het [Rabat Plan of Action](#) (A/HRC/22/17 /Add.4, bijlage) wordt gesteld dat aan elk van de zes onderdelen van de volgende drempeltest voldaan moet worden om een uitspraak als een strafrechtelijke overtreding te kunnen beschouwen:

-
- (1) **Context:** Context is van groot belang bij het beoordelen of bepaalde uitspraken mogelijk aan kunnen zetten tot discriminatie, vijandigheid of geweld ten opzichte van een groep, en het kan een directe invloed hebben op zowel intentie als/of oorzakelijk verband. Analyse van de context dient de taalhandeling binnen de op het moment dat de uitspraak gedaan en verspreid werd geldende sociale en politieke context te plaatsen;
-
- (2) **Spreker:** De maatschappelijke positie of status van de spreker moet in overweging worden genomen. Dit geldt in het bijzonder voor de positie van het individu of de organisatie m.b.t. het publiek tot wie de uitspraak is gericht;
-
- (3) **Intentie:** Artikel 20 van het IVBPR anticipeert op intentie. Nalatigheid en roekeloosheid zijn niet voldoende om een handeling op grond van artikel 20 van het IVBPR strafbaar te stellen, aangezien dit artikel voorziet in het "propageren" en "aanzetten" in plaats van louter verspreiding of distributie van materiaal. In dit verband is de activering van een driehoeksverhouding tussen object en subject van de spraakhandeling en het publiek vereist;
-
- (4) **Inhoud en vorm:** De inhoud van de uitspraak vormt een van de belangrijkste aandachtspunten van de beraadslagingen van de rechtbank en is een wezenlijk onderdeel van aanzetting tot haat. Inhoudsanalyse kan de mate bepalen waarin de uitspraak provocerend en direct was, evenals de vorm, de stijl, de aard van de gebruikte argumenten of het evenwicht tussen de gebruikte argumenten;
-
- (5) **Omvang van de taalhandeling:** Omvang omvat elementen als het bereik van de taalhandeling, het openbare karakter, de omvang ervan en de grootte van het publiek. Andere elementen om in overweging te nemen zijn onder meer of de uitspraak openbaar is, welke verspreidingsmiddelen worden gebruikt, bijvoorbeeld een folder, uitzending in de reguliere media of via het internet, de frequentie, de hoeveelheid en de omvang van de communicaties, of het publiek in staat was te reageren op de aanzetting, of de uitspraak (of het werk) in beperkte omgeving wordt verspreid of algemeen toegankelijk is voor het grote publiek; en
-
- (6) **Waarschijnlijkheid, inclusief dreiging:** Aanzetting tot haat is per definitie een voorbereidingshandeling tot een misdaad. Ook al wordt de handeling waarvoor wordt gepleit door middel van opruiende taal niet uitgevoerd kandergelijke taal alsnog een misdaad zijn. Desalniettemin moet een zeker risico op schade worden vastgesteld. Dit betekent dat de rechtbanken zullen moeten vaststellen dat er een redelijke waarschijnlijkheid was dat de uitspraak daadwerkelijk zou aanzetten tot haat tegen een groep, in het besef dat een dergelijk oorzakelijk verband eerder rechtstreeks zou moeten zijn.

Het Rabat Plan signaleert met bezorgdheid dat daders die de drempel van artikel 20 van de IVBPR werkelijk bereiken, niet vervolgd en gestraft worden. Tegelijkertijd worden leden van minderheidsgroepen *de facto* vervolgd, wat een *chilling effect* heeft op anderen, door het misbruik van vage binnenlandse wetgeving, jurisprudentie en beleid. Politieke en religieuze leiders moeten afzien van het aanzetten tot haat, maar ze moeten ook een cruciale rol spelen door zich krachtig en direct uit te spreken tegen haatzaaien en ze moeten duidelijk maken dat geweld nooit getolereerd mag worden als reactie op aanzetten tot haat (zie ook de [18 verbintenissen van “Faith for Rights”](#)).